

verloochend. Het volk, het volk alleen kon redding aanbren- gen.

— Het volk, waarin de geest was gedooft, verstikt?

— Verstikt niet; de druk zelf deed hem ontwaken. 's Volks oogen gingen open voor de oorzaken van zijn diepen val. De vaderlandsche geest nam een godsdienstige rigting, ook uit afkeer van de fransche litzinnigheid. Arndt en Jahn, de *Tugendbund* daarbij, van *Pruissen* uitgegaan, maar dra over geheel *Duitschland* verbreid, arbeidden aan 's volks wedergeboorte. In alle standen openbaarde zich een betere geest; in den middenstand bovenal. De regeringen alleen toonden zich nog angstvallig, òf omdat zij met den volksgeest te weinig bekend waren, òf wijl zij zelve belang hadden bij den treurigen stand van zaken.

— Intusschen neigde Napoleon ten val; de mislukte veldtocht tegen *Rusland*. . . .

— Deed veel, niet minder onze Von Stein, die Alexander wist te bewegen om den overweldiger tot op duitschen bodem te vervolgen en zoo den heiligen opstand onzer natie te steunen. Nog bleven de regeringen aarzelen, alleen op 's volks aandrang besloot *Pruissen* eindelijk zich aan *Rusland's* zijde te scharen. Nu snelde men te wapen; *Oostenrijk* viel bij; boven *Leipzig's* bloedige velden verrees de zon der vrijheid; een voor een verlieten de vorsten van het Rijnverbond den gevallen meester, en in 't zuiden van *Duitschland* als in 't noorden, schoon daar nog argwanend bespied, toonde de vaderlandsche geest zijn kracht; eenmaal ontwaakt, was de reus onoverwinnelijk. . . .

— Tenzij men hem den slaapdrank weêr opdrong.

— De regeringen werden meêgesleept; algemeen was de geestdrift, vrouwen en maagden zelfs mengden zich onder de kampioenen voor de vrijheid des Vaderlands. De ontboeide drukpers bragt het schandregister van 's overheerschers zonden aan het licht en brandmerkte de laagheid der duitsche vleijers en handlangers van den vreemdeling.